

VOLYM

Marieberg/Bjärträ
Dusty New Fairground, en konstnärlig försöksplats
Pågår 6-16 juli.

Dusty New Fairground

En konstnärlig försöksplats

Norra Orienten har återvänt till Marieberg i Bjärträ, platsen där ateljégruppen bildades. Under 10 dagar undersöker sju konstnärer sågverksområdet och förhåller sig till ateljédrömmen som nästan blev verklighet – ett före detta torkhus på 1200 kvadratmeter. Ett par månader efter invigningen 2004 uppmättes höga halter av giftet dioxin. All verksamhet upphörde och sanering påbörjades. Torkhuset revs.

Det är juli 2020 och inte ett spår efter ateljén finns kvar.
Ny jord fyller groparna efter det som skyfflats bort.
Konstnärerna kommer tillbaka.
Vad händer?

Världen är inte alltid gästvänlig och ständigt pågår en kamp om överlevnad. Ett område påbörjar sin ovissa övergång till någonting annat. På en sådan mark – en mittemellantillvaro, en grusöken, en icke-plats – har sju konstnärer valt att göra något av situationen. De bebor marken, de upplever området, samtalar med det. Agerandet handlar inte om att bevara eller hejda ett försvinnande. Istället får ting, tankar och föreställningar existera i sin rörliga form.

Ina Palms skulpturala installation *Terra Mater* syns redan innan du passerat grinden. Orangea, röda och blå pinnar nedstuckna i marken bildar en cirkulär, närmast labyrintisk form. Labyrinten som en passage. Cirkeln som en helhet. Fördjupningar tar plats vid sidan av pinnarna, som tystnader och spår i marken. Det är en konstruktion som bär mellanrummen. Ett tomrum efter en händelse. Eller något som är på väg att bli – ett livs utlocknande ger plats för annat liv.

I det gamla pumphuset arbetar Lisa W Carlson. En text står skriven på fasaden: "Ingen kan någonsin plåna det ur sitt minne." Därinne pulserar ett videoverk, ett drömspel som rör vid något förlorat och samtidigt närvarande. I verket *Avsked* ställs rörliga bilder mot arkivbilder, ljudupptagningar och uppläst text. Vi ser det sista livet hos en döende kaktus – ett arv efter en nära vän. Konstnären vill göra den odödlig och under resan mot evigt liv genomgår kaktusen närmast metafysiska processer. Walter Benjamin har skrivit: "Ägandeskap är det mest intima förhållandet man kan ha till föremål. Inte så att de blir levande i människan; det är hon som lever i dem."

Eva-Leena Skarin och Birgitta Nenzén har båda valt ett storskaligt, icke-föreställande måleri. De arbetar på motsatta sidor av området. Sångrader och rytmer ur Bob Dylans låt "Dusty New Fairground" smyger in i verken. Att våga sig lite längre bort. Vara öppen. Inte leta efter något uttalat, utan istället finna det som ligger vid sidan av. Över stora ytor dansar färgpigment kravlöst men bestämt.

Birgitta Nenzéns fyra målningar *Interaktion* hänger på den stora plåtbyggnadens kortsida. Med kraft och intensitet i den koncentrerade rörelsen pekar måleriet mot

VOLYM

processen. Det är en rörelse som inte vill avstanna. Någoting börjar ta form, men viker undan, slår en kullerbytta och byter sedan riktning. Jag hinner nästan urskilja en gestalt – en uggle, en drake – innan formen övergått i någoting annat.

Eva-Leena Skarins målning *Transformation*, utförd med pastellkritor och akryl på silduk, hänger inuti en plåtbyggnad som blir en förlängning av verket. Att kliva in i rummet, för att komma målningen nära, är uteslutet. Här observerar jag hellre på avstånd och uppskattar osäkerheten och den motstridiga känslan som smyger sig på – den som uppstår då du vill ha tillgång till något, men inte förmår att överträda gränsen. Detta förstärks av att det börjat regna och konstnären väljer att stänga den stora plåtdörren. Det får mig att tänka på religiösa ritualer där en bild enbart är tillgänglig under vissa tider. Exempelvis 1400-talets altarskåp där dörrar kan slutas och öppnas enligt ett speciellt mönster som symboliserade kyrkoårets olika faser. Ritualen gör att verket får ett eget, delvis otillgängligt liv.

Jag rör mig vidare och kliver in i en liten gråvit, närmast kvadratisk huskonstruktion. Jag ser ingenting utöver ett vitt cirkelformat bord. Sedan kryper skuggor in. Så småningom också färger. Gult, grönt, blått. Sedan antas formen av en byggnad, älven, himlen. Mats de Vahl har byggt en Camera Obscura i storformat och genom ett litet hål projiceras en otydlig bild av det landskap som en gång var livlig träindustri. Jag tänker på en bok av W.G. Sebald, *Saturnus Ringar*. I boken vandrar berättaren, som både är och inte är författaren själv, längs Englands östkust. Han besöker platser och utgångspunkter för ett rike som en gång sträckte sig utåt och erövrade stora delar av världen. Men i dag är landskapet präglad av ödslighet, med fickor av ofruksamhet och förfall. Berättaren vandrar på marken bland modernitetens ruiner och försöker binda dem samman med förstörelsen vi lever med i dag. I likhet med Sebald försöker inte Mats de Vahl se platsen så som den en gång var, inte heller vill han komma med ett avslut. *Hägring* är en direkt, men otydlig projektion av vårt moderna ruinlandskap.

Det finns ett till hus på området, det krackelerade hamnkontoret. Järntrappan som leder in hänger i en plastlina förankrad i taket. Golvets kvadratiska linoleumplattor ligger lösa. Taket flagar och över väggar dinglar färgen löst och bildar djupa veck. Det finns bland oss några som letar bland sprickor, avbrott och friktionsytor. Kanske hoppas de finna en förståelse. Bland dessa kan nämnas konstnärerna Janne Björkman och Kerstin Lindström.

Janne Björkman har installerat *PARK X* i hamnkontorets två första rum. Verket är från 2008 och utgörs av en artist book, fotografier och ett färgstarkt skulpturalt verk. Skulpturen upplevs lättsam, inbjuder till lek. Men leker du med de mörklila formerna är du på farlig mark. Skulpturen är en analyskarta över jordens dioxinhalter, formgiven i samarbete med Susanne Ekelund. Genom informationsblad framgår att detta är Park X, en park som ligger där dioxinet finns. När sågen stängde vandrade vegetationen in och Janne Björkman började, i samarbete med botanikern Bernt Persson, att inventera området:

Skogsfräken
Nordbräken
Vresros
Sumpfräne
Topplösa
Stormåra

VOLYM

Sumpnoppa
Spåmossa

När osäkerheten tycks oöverbinnerlig blir strukturerade metoder ett sätt att mota bort handfallenhet. Tabellformen blir ett sätt att urskilja en logik. En sorterad, kategoriserad och synliggjord besvikelse och oro. Janne Björkman skriver: "Den dag området saneras upphör Park X". 2016 slutfördes saneringen av mark och kvarvarande byggnader. Park X finns inte mer. Men i det innersta av rummen visar Janne Björkman samtidigt. *EFTER PARKEN* är fotografiska montage som dokumenterar den växtlighet som tillkommit efter att Park X upphört.

I rummet mellan Janne Björkmans "före" och "efter" saneringen, återfinns Kerstin Lindströms textila installation av utslitna underlakan. På en träpall ligger nio av dem, ihoprullade. Ena änden har målats med hemlagad Falurödfärg. Men först har lakanen rivits sönder och sedan åter sytts samman, med en svart tråd. De enkla stygnen, med långa avstånd, påminner om kirurgins suturer. En läderrem håller rullarna på plats. Verket, med titeln *METOD / Åtstramning*, får mig att tänka på traditioner vi för vidare utan att reflektera över hur de uppstått. Det finns en utsatthet hos rullarna som ligger hårt åtspända. Jag upplever även en styrka. Det tillslutna bär med sig hopp. Det outtalade blir bärare av mening. Men rullarna kan även vara helt tomma.

På väggen bakom pallen med rullar klättrar virkade, sönderrivna lakan och bildar formen av lungor. *FUNDAMENT: Rotandning*. På den andra väggen har färgen lossat och hänger, liksom ett sönderrivet lakan, löst över väggen. Ett vitt puder av väggfärg ligger längs golvlisterna. Nog känns luften lite tyngre denna vår? Andningen är ansträngd.

Vi omges hela tiden av ett förflutet som påverkar nuet och som vi av olika anledningar inte kan göra oss av med. Vissa platser och ting tycks i högre grad än andra vara behållare för historia. Mariebergs sågverksområde är en sådan plats. I krackelerad betong, söndervittrade väggar, eroderad plåt och stäppliknande mark, undersöker sju konstnärer det förflutnas fortsatta närvaro i samtiden. I tio dagar återvänder Norra Orienten till den arbetsplats som skulle ha varit deras och iscensätter en konstnärlig försöksplats.

Text och foto: Ida Rödén

Volym 2020-07-14